

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

STUDIE A KRÁTKÉ CLÁNKY

PŘEHLED VÝZKUMŮ 46

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

130115280

PŘEDNÍ ZPRÁVA
NA STARÉM MĚSTĚ V LITOMÝŘI A MĚSTĚ PRAŽSKÉ
K ASPEKTŮM VÝZKUMŮ MĚSTY LITOMÝŘI

Průzkumy a výzkumy na Starém městě v Litomýři a Městě Pražské
K aspektům výzkumu měst Litomýři

PŘEDNÍ
VÝZKUM

Průzkumy
a výzkumy

PŘEHLED VÝZKUMŮ NA MORAVĚ A VE SLEZSKU

93 95458

BRNO 2005

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Rudolf Procházka,
Lubomír Šebela, Petr Škrdla

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

Copyright © 2005 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Gloria Rosice

Pokyny pro autory na internetové stránce <http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>
Instructions to authors on internet pages

žel nesla stopy intenzivních recentních zásahů, které prakticky úplně zničily původní sled uloženin. Hlavním devastujícím zásahem bylo položení kanalizační sítě a dvou betonových kontrolních a čistících šachet. Na několika místech byly, stejně jako v roce 1997, objeveny relikty halštatské kulturní vrstvy, případně její keramická složka v druhotném uložení.

Pavel Stabrava, AÚ AV ČR Brno

Resumé

Hradec nad Moravicí (Bez. Opava), „Městečko“. Hallstattzeit, Platénice Phase der Kultur der Lausitzer Urnenfelder. Siedlungsschicht. Rettungsgrabung.

Hradec nad Moravicí (Bez. Opava), Zámecká Str. Hallstattzeit, Platénice Phase der Kultur der Lausitzer Urnenfelder. Siedlung. Rettungsgrabung.

HUSTOPEČE (okr. Břeclav)

„Šibenky“. Kultura horákovská. Kostrový hrob. Záchranný výzkum.

V roce 2004 byl v SV části tratě Šibenky (parcely č. 5436/18, 951/5, 951/6, 952) proveden při příležitosti výstavby Střediska služeb AGROTEC II záchranný archeologický výzkum. SSV od terénního zájezu, poblíž hliníku z mladšího mohylového období, byl objeven a prozkoumán kostrový hrob (801) z halštatského období (HC/HD).

Hrobová jáma měla S-J orientaci o půdorysu 2,25 x 1,77 m a hloubku 15 cm od skryté úrovně. Kromě standardní kera-

mické výbavy (mísy, amfory, hrnce) v počtu 7–8 ks nádob, bylo v blízkosti skromných zbytků lidské kostry nalezeno několik drobných litých bronzových kroužků. Zdá se, že kostra byla druhotně porušena již v období pravěku, čemuž by mohlo nasvědčovat její neanatomické uložení. Podle dochovaného fragmentu lebky ležela kostra nejspíše v poloze na zádech u Z stěny hrobu a hlavou k S. Při SV rohu hrobové jámy byly u velké amfory uloženy ostatky menšího zvířete, v částečně anatomické poloze. Mezi kosti byl přiložen železný nůž.

Podle výbavy zemědělského se mohlo pravděpodobně jednat o pohřeb významnější ženy. Z původní výbavy (šperku) se nám díky pravěkým lupičům dochovalo pouze několik drobných bronzových kroužků, které jsou v prostoru jihomoravského halštatu běžně aplikovány jako nášivky na oděv, vlasové ozdoby, v náhrdelnících nebo byly využity jako doplňky opaskových garnitur (např. Modřice, Vedrovice, Brno-Příkop, Brno-Židenice, Vojkovice).

Je zajímavé, že hustopečský hrob figuruje na nalezišti jako soliterní. Podle poznatků z výzkumů větších horákovských nekropolí na Moravě (Vojkovice, Modřice) se dá předpokládat, že se původně jednalo o mohylový hrob. Mohylový násep byl zřejmě v minulosti narušen denudačními pochody a neprosperla mu dozajista ani novodobá zemědělská činnost.

I když nebyl dosud restaurován a zpracován celý nálezový inventář hrobu, lze se domnívat, že hrob náleží do společné skupiny kostrových hrobů, které se vyskytují v dolnorakouské oblasti (Thunau), na jižní Moravě (Mikulovsko, Znojensko) a figurují zejména v náplni centrální části brněnské skupiny horákovské kultury (Brněnsko).

Petr Kos, David Parma, ÚAPP Brno

Resumé

Hustopeče (Bez. Břeclav), „Šibenky“. Jüngere Hallstattzeit. Horákov-Kultur. Körpergrab. Rettungsgrabung.

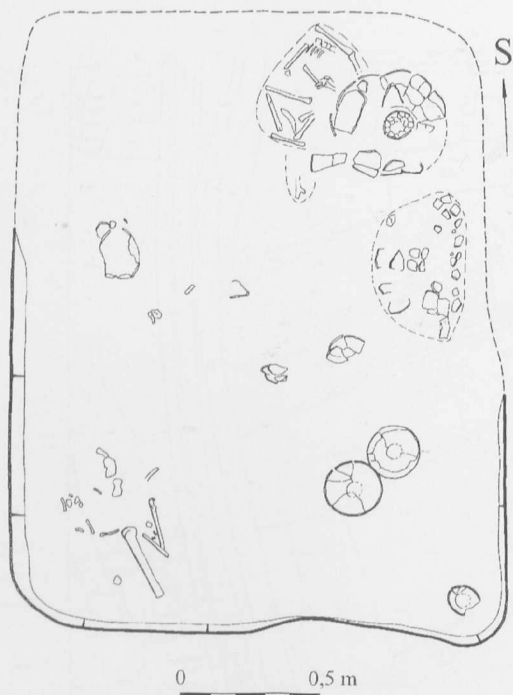
HUSTOPEČE (okr. Břeclav)

„Šibenky“. LT B-LT C. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

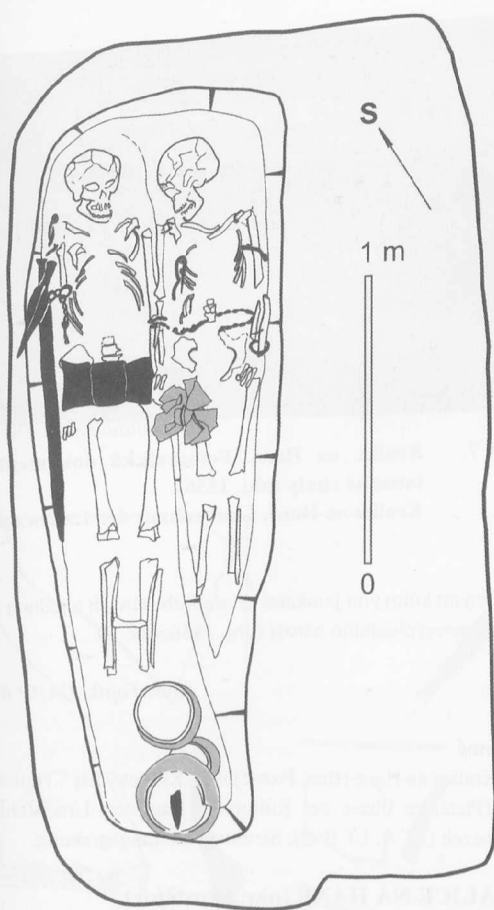
V roce 2004 bylo v SV části tratě Šibenky (parcely č. 5436/18, 951/5, 951/6, 952) při příležitosti výstavby Střediska služeb AGROTEC II prozkoumáno rozsáhlé birůvální laténské pohřebiště. Záchranný archeologický výzkum byl proveden v SZ části stavební plochy, kde byla velkoplošně snímána ornice pro chystané navážení terénních dorovnávek. Celkem bylo prozkoumáno 54 hrobů, a to kostrových i žárových. Zajímavostí je nález minimálně 6 žárovišť, kde byly pravděpodobně zemřelí zpopelňováni. Žároviště obsahovala značně uhlíkatý zásyp sytě šedočerné barvy, bohatý na drobné zlomky keramických nádob, spálené kosti a úlomky železných, skleněných a bronzových předmětů.

Kostry byly v hrobech orientovány převážně jednotným směrem, hlavou k S-SSV. Pouze jediný hrob měl opačnou orientaci. Některé žárové hroby (jamkové s kremací a zlomky keramiky) provázely větší kostrové hroby, u nichž mohly být aplikovány jako hroby přidavné. Na pohřebišti se vyskytly také opravdové popelníkové hroby s kremačními zbytky v nádobách, doplněné mlodary (šperkem).

Na hustopečském pohřebišti se prolíná vývoj pohřbívání místní keltické komunity LT B2 do LT C1. Je to nejlépe patrné

Obr. 5. Hustopeče, Šibenky. Hrob z doby halštatské. Kresba D. Parma a L. Melišová.
Hustopeče, Šibenky. Hallstattzeitlicher Grab.

Obr. 6. Hustopeče, Šibenky. Laténský dvojhrob.
Hustopeče, Šibenky. Latènezeitlicher Doppelgrab.

zejména v ženském šperku, neboť největší počet hrobů zde pravděpodobně patřil právě ženám. Tyto hroby poskytly nálezy řetězových železných nebo kombinovaných (bronz, železo) opasků s konikovitými záponami a kuželkovitými závěsky, nánožní kruhy, spony, náramky (švartna, železo, bronz), nápažníky, řetězové náhrdelníky a též prsteny. U některých předmětů vyhotovených z bronzu (nánožníky) byly zjištěny též zbytky tkaných látek.

Podle předběžného určení antropologa (T. Trubačová – ústní sdělení) převažují na pohřebišti ženy. Dále zde bylo pohřbeno několik mužů (bez bojovnícké výbavy); zbývající nejmenší skupinu tvořily děti. Zcela výjimečné postavení zde zaujímá dvojhrob s kostrami muže-bojovníka (840B) a ženy (840A) s honosnou výbavou.

Výbava ženy sestávala z železného řetězového opasku, bronzového prstenu, železného náramku a pěti spon (všechny železné). Žena měla v blízkosti pravé ruky uloženu menší nádobu. Muž byl vybaven železnou sponou na pravém rameni. Další předměty tvořila výbroj bojovníka. Po pravé straně kostry byl přiložen asi 85 cm dlouhý železný meč v železné pochvě. Na pochvě byl upevněn železný řetězový závěs, který byl nejspíše spojen s koženým opaskem, který se nedochoval. Celé tělo bojovníka, i meč, bylo původně přikryto velkým dřevěným štítem ze kterého se dochovala velká železná pukli-

ce. Ta spočívala v pávní zemřelého. Jako poslední byl na štít přiložen asi 30 cm dlouhý list železného kopí s tulejkou. Ratiště kopí (opět železné) bylo nalezeno v opačné poloze pod nohama bojovníka, nad nádobami, které doplňovaly výbavu obou pohřbených. Kopí muselo být tedy před vložením do hrobu rozlomeno na dvě části, případně list z něho záměrně sejmut.

Pro doplnění popisu lze ještě uvést, že na holenních kostech muže byla přiložena zvířecí kost. Muž byl obličejovou částí lebky nakloněn k obličejí ženy, která byla do hrobu uložena po jeho levici. Dvojhrob 840A-840B můžeme označit za výjimečný a též nejbohatší v rámci celé hustopečské nekropole.

Petr Kos, ÚAPP Brno

Resumé

Hustopeče (Bez. Břeclav), „Šibenky“. LT B-LT C. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

CHARVÁTY (okr. Olomouc)

Intravilán. KLPP, halštat, středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Na základě smlouvy uzavřené mezi investorem stavby, Obecním úřadem Charváty, a Archeologickým centrem Olomouc, příspěvkovou organizací, byl během měsíců dubna až července 2004 proveden odborný archeologický dohled na stavbě „Plynofikace obcí Charváty, Drahlov, Čertoryje“. Při narušení archeologických situací výkopem pro pokládku plynového potrubí přistoupili pracovníci ACO k záchrannému výzkumu těchto situací a objektů.

Obec Charváty a její místní části Drahlov a Čertoryje se nachází cca 8 km jižně od Olomouce na trase Olomouc – Tovačov a leží na okraji a v horní části svahu sprašové pravobřežní terasy řeky Moravy. Vzdálenost nalezených archeologických situací od řeky Moravy se pohybuje v rozmezí od 350 do 650 metrů. Nadmořská výška terénu činí v místech archeologických nálezů 212-234 m.

Sledovaný výkop, jehož hloubka se pohybovala od 1,1 m do 1,6 m a šířka byla 0,5 m, narušil celkem 6 archeologických objektů a 2 reliktů kulturní či splachové vrstvy, které byly patrné na stěnách výkopu pro plynové potrubí. Dokumentace objektů spočívala v začistění stěn výkopu, v jejich vyfotografování a zanesení stratigrafické situace na milimetrový papír. Ovzorkováním profilů byl získán archeologický materiál, pomocí kterého bylo možno určit charakter a stáří zkoumaných objektů.

Prostor, ve kterém byly identifikovány archeologické objekty, se nachází v intravilánu obce Charváty a jeho místních částí – Drahlov a Čertoryje. Lokalita se nachází na mapě ZM ČSR 1:10 000, kladový list 24-24-04, a jednotlivé objekty a zachycené kulturní vrstvy jsou identifikovány těmito koordináty (měřené v milimetrech od západní a jižní sekční čáry): obj. 1 – 376:89 mm, obj. 2 – 435:68 mm, obj. 3 – 434:70 mm, obj. 4 – 414:181, obj. 5 – 383:201 mm, obj. 6 – 384:199 mm, vrstva 108 – 441:65 a 446:65 mm a vrstva 109 – 413:178 a 415:183 mm.

V Charvátěch byly prozkoumány 3 objekty (č. obj. 4-6) a jedna kulturní vrstva (č. uložení 109). Objekt číslo 4 byl